

LAUDATIO

Domnului Academician prof. univ. dr. **Mugur Constantin ISĂRESCU**,
Guvernatorul Băncii Naționale a României, cu ocazia acordării Titlului
de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Alexandru Ioan Cuza”

13 mai 2009

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea Domnului Academician
prof. univ. dr. **Mugur Constantin ISĂRESCU**,
Guvernatorul Băncii Naționale a României

Tradiția recunoașterii contribuțiilor științifice și culturale și a promovării valorilor care le fac posibile este constitutivă dezvoltării Universității noastre, o instituție academică ale cărei durată și devenire se îmbină cu istoria modernă a României. În spiritul acestei bune tradiții, oferim astăzi expresia cea mai înaltă a recunoașterii noastre – titlul de Doctor Honoris Causa – domnului Academician Mugur Constantin Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României.

În mare măsură, grație acestui eveniment academic, are loc întâlnirea a două instituții sub ale căror rânduială și rost a stat modernizarea, atâta câtă a fost, a societății românești. Universitatea a dat sens și vigoare culturii, iar Banca Națională a imprimat ordine și a indus viabilitate economiei. Dacă am fi căutat o conjuncție potrivită între lumea spiritului care întreabă, uneori descoperind răspunsuri, și lumea spiritului care acționează, deseori construind întreprinderi durabile, nu am fi găsit o mai bună întruchipare decât cea a personalității omagiate acum.

Domnul Academician Mugur ISĂRESCU îngemănează cât se poate de armonios cercetarea și reflecția asupra fenomenelor economice cu decizia și acțiunea în domeniul monetar – bancar. Până la această conjuncție fericită s-au petrecut, însă, un travaliu formativ, o neconținută incursiune în cunoaștere și un parcurs academic și publicistic despre care, cu satisfacție intelectuală și reală prețuire, dăm seamă aici.

O vorbă de demult spunea: „La un car de minte, ai nevoie de un dram de noroc.” Fie că acceptăm sau nu tâlcul expresiei populare, viața ființei umane stă și sub imperiul șansei. Friedrich von Hayek

credea că: „*A planifica progresul, inclusiv individual, este o contradicție în termenți*”.

Dacă așa vor fi stând lucrurile, atunci domnul Mugur ISĂRESCU a avut șansa să întâlnească la momentul potrivit două personalități remarcabile ale profesiei economice din România: un „*bancher fără bani*”, Costin Kirițescu, și un „*boier fără moșie*”, Costin Murgescu. Primul, economist profund, cunoscător fără egal al relațiilor financiar-monetare internaționale, portretist talentat al personalităților și faptelor din trecut, veritabil „*filosof al lucrurilor pământești*”, a reușit să mențină o fărâma de acces spre informațiile de specialitate și cunoștințele profesionale din lumea liberă. Cel de-al doilea, neobosit arheolog al ideilor economice românești, intelectual rafinat și cercetător de vocație, a reușit să creeze un climat propice învățării din marea cultură economică și să-i trimită pe tinerii săi discipoli să-și însușească la fața locului lecțiile lumii dezvoltate și ale pieței libere.

Domnul Mugur ISĂRESCU s-a bucurat de magisteriul acestor doi deschizători de idei și formatori de caractere. Erudiția lor, devoțiunea către scopuri nobile și generozitatea formativă au găsit ecou în tânărul învățăcel de atunci.

A fost cercetător, după absolvirea, în 1971, a Academiei de Studii Economice, specializarea Comerț Exterior până în primăvara anului 1990, la Institutul de Economie Mondială. Aici și-a format calități deosebite de investigare a monedei, finanțelor internaționale și politicilor monetare și a acumulat o solidă cultură economică. Și-a desăvârșit pregătirea academică sub îndrumarea profesorului Costin Kirițescu, susținând în 1989 teza de doctorat „*Tendințe în politica guvernamentală a cursurilor de schimb pe plan internațional și incidența lor asupra relațiilor economice externe ale României*” la Academia de Studii Economice București.

Domnul Mugur ISĂRESCU și-a apropiat cu tact și inteligență beneficiul deschiderii spre ideile economice libere a magiștrilor săi. Fiind cercetător la Institutul de Economie Mondială, a reușit să urmeze stagii de pregătire teoretică și practică în universitățile americane și instituțiile financiare ale celei mai dezvoltate economii.

Experiența sa intelectuală și profesională în țara de peste ocean se regăsește în câteva cărți scrise cu talent, profunzime și stil înainte de 1989: „*În zgomotul bursei*”, Editura Albastros, București, 1982; „*Aurul, mit și realitate*”, Editura Junimea, Iași, 1981 și „*Afaceri și căderi financiare în lumea capitalului*”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.

Într-o lume a înghețului ideatic și quasi-autarhiei economice, aceste cărți ne vorbeau, într-un limbaj curat și profesional, despre

realitățile pieței libere, deloc ideale, dar departe de extincția enunțată și anunțată de fervoarea propagandistică marxistă. Însă nu doar publicul larg și studenții economiști s-au bucurat de vocația scriitoricească și formația de cărturar ale domnului ISĂRESCU.

Economiștii de catedră și practicienii din acea economie „surogat” au beneficiat de lucrările sale bine documentate, riguros analitice și coerent elaborate cu privire la: determinarea și prognozarea ratei de schimb, inflanție și nivelul dobânzilor, balanța comercială și balanța de plăți, politicile de ajustare a balanței de plăți, datoria externă a țărilor în dezvoltare, relațiile monetare internaționale ș.a.m.d.

Practic, între pușinii economiști români pregătiți să răspundă exigențelor schimbării de după prăbușirea sistemului socialist, domnul Mugur ISĂRESCU avea, probabil, cea mai cuprinzătoare pregătire științifică și cea mai completă perspectivă asupra stabilizării macroeconomice și liberalizării internaționale. Ar fi putut să se consacre în totalitate studiului și cercetării transformării sistemice, dobândind neîndoielnic o notabilă reputație în mediul academic internațional. Dar istoria personală și contextul social-politic i-au relevat alte priorități.

Într-o națiune relativ tânără, care în decursul a mai puțin de un secol a trecut prin câteva prefaceri economice, sociale și politice și în mai puțin de cinci decenii a cunoscut două transformări sistemice, există aproape tot timpul câte ceva de reformat și modernizat. Urgența recurentă a acestor reforme și schimbări a solicitat devoțiunea cercetătorilor proceselor sociale. Aceștia s-au văzut aproape nevoiți să renunțe la desfătarea intelectuală a bibliotecii și reflecțiilor devenind, cum ar spune Raymond Aron, „*actori sociali angajați*”.

Astfel, la 1 noiembrie 1990, domnul Mugur ISĂRESCU a fost numit de către Guvernul României, ulterior confirmat de Parlament, Guvernator al Băncii Naționale. Totul trebuia schimbat și toate schimbările stăteau sub semnul urgenței. Opera de reconstrucție a băncii centrale și a sistemului bancar din România, pe care a început-o cel de-al 26-lea guvernator, nu a beneficiat de „grația istoriei”, cum inspirat califica bunele auspicii ale politicii comprehensive și coerente de tranziție de la economia planificată centralizat la piața liberă Leszeck Balcerowicz, el însuși Președinte al Băncii Naționale a Poloniei la sfârșitul anilor 1990 și începutul anilor 2000. Între tranziția radicală și tranziția graduală, decidenții politici români au optat pentru calea din urmă. Ca atare, Banca Națională a României a fost pusă în fața unui dublu scop extrem de dificil: primul, transformarea proprie și dezvoltarea sistemului băncilor comerciale

pentru a obține stabilizarea macroeconomică – esențială pentru calculele de eficiență a alocării resurselor; al doilea, suplinirea întârzierilor și amânărilor în reforma micro-economică pentru a obține minime relații de piață concurențială – esențială pentru alocarea eficientă a resurselor.

Ludwig von Mises spunea că „*ideile economice prefigurează politicile, iar politicile configurează realitățile economice*”. Activitatea Domnului Guvernator Muguru ISĂRESCU, atât în primii ani, cât și ulterior, ilustrează, cum nu se poate mai bine, expresia marelui austriac.

Cunoașterea sa profundă a domeniului monetar-valutar și a politicilor monetare, ca și experiența internațională în materie i-au folosit pentru ideile imperios necesare reformei macroeconomice. Prudența, moderația și perseverența în a obține lucrul bine făcut au completat opera reflecțiilor economice. Politica monetară a Băncii Naționale (înțeleasă aici în sensul cel mai larg, incluzând politica ratei de schimb) a contribuit esențial la evitarea colapsului financiar în anii 1990 și a determinat consolidarea mediului macroeconomic după aceea, stabilizând prețurile și asanând sistemul financiar-bancar de balastul ineficienței economice (arierate, credite neperformante etc.).

Refacerea și creșterea rezervelor internaționale, absorbția inflației reprimată și atingerea unui nivel sustenabil al ratei inflației, reconstrucția sistemului de plăți și a sistemului de creditare, consolidarea regimului de prudențialitate și supervizare bancară, întărirea solvabilității băncilor comerciale și dezvoltarea acestora sunt performanțe considerabile în condițiile unui mix macroeconomic aproape tot timpul funcționând cu o singură componentă – politica monetară. Iar meritele guvernatorului în transformarea Băncii Naționale a României într-o veritabilă „*bancă a băncilor*” și în obținerea unei monede rezonabil de sănătoasă au fost esențiale. Adept mai curând al „*common sense economics*”, cum spunea britanicul Philip Wicksteed, decât al „*mainstream economics*”, domnul Mugur ISĂRESCU nu și-a propus nici obiective radicale (cum sugerau unii în a doua jumătate a anilor 1990 – adoptarea „*consiliului monetar*”) și nici scopuri populare (cum insistent solicitau nu demult diferite persoane și organizații – renunțarea la orice restricții privind creditele personale în lei și în valută). Dacă, în prezent, starea sistemului bancar din România (proporția scăzută a creditelor neperformante și gradul ridicat de solvabilitate) este printre cele mai bune din Europa, aceasta se datorează într-o măsură considerabilă Guvernatorului BNR. „*Sirenele*” boom-ului financiar global nu i-au influențat judecata lucidă și dreapta măsură.

Ca Prim Ministru al României, în perioada decembrie 1999 – decembrie 2000, a reușit să amelioreze cadrul macroeconomic, să stabilizeze finanțele publice și să relanseze creșterea economică sustenabilă. Regăsim în activitatea sa guvernamentală crezul unui ilustru înaintaș, Victor Slăvescu, care afirma: *„Eu nu pot să spun un lucru la catedră și să fac altceva la minister”*. Domnul Mugur ISĂRESCU nu a fost dispus, așa cum se întâmplă frecvent în mediul politic, să afirme credința în principii ca specialist reductabil în monedă și politică monetară și să fie tributar circumstanțelor și presiunilor sociale ca decident politic. Este excepția caracterului înalt în viața noastră publică.

Exercitarea unei funcții de considerabilă importanță și imensă responsabilitate nu l-a determinat pe domnul Mugur ISĂRESCU să renunțe la pasiunea ideilor economice și la disciplina scrierii lor în valoroase articole, studii și cărți. În perioada de până acum, ca guvernator al Băncii Naționale, deja cea mai lungă în istoria acestei venerabile instituții, domnia sa a participat intens la dezbaterile academice atât în țară, cât și în străinătate. Mai întâi, pe urmele lui Mitiță Constantinescu, cel care a format un grup de documentare și cercetare la banca centrală și a inițiat colecția *„Biblioteca monetară, economică și financiară”*, în 1936, domnul ISĂRESCU a redat dimensiunea culturală de specialitate Băncii Naționale. Rolul acesteia nu este doar de instituție de emisiune și politică monetară, supervizare bancară și coordonare a sistemului de plăți, ci și de cultivare a practicii economiei de piață.

„Nici capitalismul în general, nici sistemele bancare în special”, scrie guvernatorul în prefața primului volum al cărții sale *„Reflecții economice”*, Editura Expert 2001, p.13, *„nu s-au dezvoltat fără ucenicie. Așa s-a format cultura financiar-bancară. A te instrui și informa sunt condițiile supraviețuirii, nu numai pentru investitori ci și, în general, pentru capitalism și pentru dezvoltarea bazată pe economia de piață.”* Consecvent crezului său, domnul ISĂRESCU a inițiat valoroasa colecție *„Biblioteca BNR”*, în care au apărut deja: traduceri importante (din opera lui M. Friedman și Peter Drucker, ca și operele complete ale lui Nicholas Georgescu-Roegen), cărți de memorialistică ale unor personalități interbelice (M. Manoilescu, V. Slăvescu) și contemporane (C. Kirițescu), cărți de teorie și politică monetară (C. Kirițescu, Silviu Cerna), cărți de istorie economică, în special monetară (C. Kirițescu) și cărți de economie și management bancar.

De asemenea, a inițiat colecția *„Restitutio”*, pe care o și coordonează, colecție care cuprinde până acum șase volume

consacrate unor renumiți economiști români din trecut (V. Madgearu, V. Slăvescu, I. Gh. Bibicescu, Mitiță Constantinescu etc.).

Sub inspirata și atenta sa coordonare, a prins viață și s-a dezvoltat un veritabil departament de cercetare, ai cărui membri publică studii, analize periodice și lucrări de economie aplicată. Temele abordate și valoarea lor științifică fac comparabile aceste cercetări teoretico-aplicative cu cele publicate de departamentele similare ale unor prestigioase bănci centrale occidentale (FED, Banca Italiei, Banca Angliei etc.).

În al doilea rând, domnul Guvernator și-a continuat activitatea de cercetător al problemelor stringente din economia românească și al tendințelor și proceselor marcante din economia mondială. Cele trei volume ale cărții „*Reflecții economice*”: volumul I – Piețe, Bani, Bănci, 2001; volumul II – Politici ale Băncii Naționale în perioada 1990 – 2005; volumul III – Contribuții la teoria macrostabilizării, 2007, constituie nu doar expresia activității sale de „*primus inter pares*” în domeniul politicii monetare, ci și a unei gândiri originale asupra tranziției de la plan la piața liberă și a stabilității monetar-financiare în țările cu economie de piață emergentă.

Cu mult timp în urmă, Virgil Madgearu își propunea drept scop al lucrărilor sale științifice „*să proiecteze lumina adevărului asupra situațiunii noastre monetare și financiare și să înlesnească înțelegerea posibilităților de realizare a mijloacelor de însănătoșire*”.

Întrucâtva, scopul renumitului teoretician și politician economist reverberează în opera științifică a Guvernatorului BNR. În zeci de articole și conferințe de după 1990 (a publicat în total peste 300 de lucrări științifice) și în numeroase cărți prefațate și coordonate, domnia sa a analizat: problemele structurale ale macrostabilizării, condițiile convergenței nominale și ale convergenței reale ale economiei românești, obiectivele politicii monetare, posibilitățile trecerii la Euro, regimul ratei de schimb, cauzele și remediile crizei financiare globale, precum și alte aspecte importante pentru inserția economiei naționale în economia mondială sau integrarea cu bune rezultate a României în Uniunea Europeană.

A elaborat, împreună cu acad. Tudorel Postolache, în anul 2000, proiectul *Strategiei de dezvoltare pe termen mediu și lung a României*, imperativ pentru declanșarea negocierilor de aderare la UE. De asemenea, coordonează, împreună cu același academician, colecția „*Laureați Nobel în economie. Discursuri de recepție*”, din care au fost deja publicate patru volume la Editura Expert, București, și alte trei volume sunt pregătite pentru publicare la aceeași editură.

Solicitantă activitate de la Banca Națională și urmărirea vocației de pasionat cercetător al realităților economice s-au împletit firesc cu profesoratul. La fel ca marii săi precursori: Virgil Madgearu, Victor Slăvescu, Mihai Manoilescu și Costin Kirițescu, domnul Mugur ISĂRESCU a dorit să fie dascăl al tinerilor economiști. Activitatea didactică, începută încă din 1975 ca asistent la catedra de Finanțe-Monedă a Academiei de Studii Economice București, a continuat, într-o anumită măsură, până acum. Domnul Guvernator este, din 1994, când a concurat pentru postul de profesor la Universitatea de Vest din Timișoara, un om al școlii economice românești. Actualmente, deține postul de profesor universitar la aceeași catedră a începuturilor sale didactice din Academia de Studii Economice.

Calitățile remarcabile de cercetător economist i-au fost recunoscute de cel mai înalt for științific al țării – Academia Română. Devenind membru corespondent în 2001, a fost ales membru plin al Academiei Române în anul 2006. În prezent, domnul academician Mugur ISĂRESCU îndeplinește funcția de Președinte al Secției de Științe Economice, juridice și sociologice a prestigioasei instituții.

Recunoașterea meritelor sale științifice a venit și din mediul academic internațional. În februarie 2008, domnia sa a devenit membru al Academiei Regale de Științe Economice și Financiare din Barcelona. Cu acel prilej, a prezentat o interesantă și plină de învățăminte conferință „*Probleme ale politicii monetare într-o țară emergentă. Cazul României*”.

Se vede lucru că domnul Guvernator a fost cândva în „*grația moirelor*”. Pentru că, nu mai puțin importantă decât recunoașterea sa academică este recunoașterea profesională. Consecvent principiilor, realizator al obiectivelor și vizibil prin stil, domnia sa a dobândit un prestigiu de invidiat în mediul bancar internațional și în instituțiile financiare internaționale, unde deține și importante poziții, precum:

- *Guvernator pentru România* în Consiliul Guvernatorilor Fondului Monetar Internațional;
- *Viceguvernator pentru România* în cadrul Consiliului Guvernatorilor Băncii Mondiale;
- *Viceguvernator pentru România* în cadrul Consiliului Guvernatorilor Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare;

- *Președinte* al Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din Zona Mării Negre, Balcani și Asia Centrală;
- *Membru* în Consiliul Consultativ al Biroului Regional pentru Europa și CSI din cadrul PNUD;
- Membru al Clubului de la Roma și președinte al Asociației Române pentru Clubul de la Roma;
- *Membru* al Comisiei Trilaterale.

Revista „*The Banker*”, componentă a grupului „Financial Times”, i-a acordat titlul „*Guvernatorul anului 2001*”. Apoi, unele publicații interne de specialitate i-au acordat binemeritate premii și distincții: *Bancherul anului 2002*, revista „Piața Financiară”; *Bancherul deceniului*, Revista „Capital” în 2002; *Premiul pentru performanță economică*, revista „Top Business” în 2002; *Premiul special Bucharest Business* în 2005 etc.

Domnul Guvernator Mugur ISĂRESCU este una dintre personalitățile proeminente ale asociațiilor și ordinelor profesionale, astfel:

- *Membru fondator* al Societății Române de Economie (1993);
- *Vicepreședinte* al Asociației Generale a Economiștilor din România;
- *Membru* al Asociației Numismatice Române;
- *Vicepreședinte* al Asociației de Drept Internațional și Relații Internaționale.

Într-o asemenea remarcabilă constelație de recunoașteri și premii, considerația mediului universitar s-a alăturat firesc. În anul 2006, Asociația Facultăților de Economie din România l-a desemnat „*Profesor universitar emerit*”. De-a lungul ultimului deceniu, mai multe universități i-au acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* și anume: Universitatea de Nord din Baia Mare (2000), Universitatea din Craiova (2003), Universitatea de Stat din Pitești (2006), Universitatea „George Bacovia” din Bacău (2007), Universitatea de Vest din Timișoara (2007) și Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj (2009).

Până astăzi, puteam vorbi de cariere academice, cariere profesionale, cariere bancare, cariere de afaceri etc., parcursuri în care o persoană înzestrată cu o bună inteligență și deținând solide cunoștințe de specialitate putea să înceapă la bază și să ajungă treptat la vârful piramidei instituționale.

În personalitatea domnului Mugur ISĂRESCU găsim infirmarea aserțiunii de mai sus. Domnia sa are o carieră de Guvernator al Băncii Naționale a României. Probabil, doar cariera lui Alan Greenspan de Președinte al Sistemului Federal de Rezerve e comparabilă cu a sa. Dar, orice comparație se limitează la durata exercitării acestei importante funcții. Pentru că, spre deosebire de Alan Greenspan, domnul Mugur ISĂRESCU nu s-a instalat în autosuficiența poziției de „*oracol economic*”. Discret și rafinat, principial și esențialmente onest, perseverent și tenace, nu s-a recunoscut de unul singur și nu a devenit, cum bine remarca revista britanică, un „*self-promoter*”, ci a lăsat ca recunoașterea să-i vină de la profesioniștii domeniului și de la academici. Era ușor să cadă în capcana unui soi de narcisism postmodern, știind că greutatea cuvintelor sale cântărește uneori la fel de mult ca greutatea stocului de aur din banca centrală pe care o conduce de atâta amar de vreme. Ceea ce nu s-a întâmplat. Este spre binele economiei și sănătatea sistemului bancar din România.

De aceea, dacă ar fi să căutăm un bancher central fratern, acesta nu poate fi altul decât Paul Volcker, reductabilul Președinte al FED între 1979 – 1987. Grija lui de căpătâi a fost stabilitatea macroeconomică și sănătatea monedei americane. Cuvintele lui, ca și cele ale distinsului său omolog român, „*erau ca banii buni*”, a căror valoare rămâne de referință pentru mai multe generații.

Într-un tulburător fragment din prefața la Memoriile sale, Mihail Manoilescu scria: „*Sub monarhiile absolute sau sub republici, sub regimuri aristocratice sau sub cele comuniste, aceleași mari categorii: datoria, dezinteresarea, sacrificiul, predominanța interesului public, precum și corelativele lor negative: egoismul, arivismul, cupiditatea, „rangofilia” formează cadrele în care se leagănă sau se fixează omul public*” (Memorii, vol. I, Editura Enciclopedică, 1993, p. 18).

Guvernatorul Mugur ISĂRESCU este omul public al „*marilor categorii*”.

COMISIA DE ÎNTOCMIRE A LAUDATIO

Președinte,

Profesor univ. dr. **Vasile IȘAN**, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Profesor univ. dr. **Dinu AIRINEI**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Profesor univ. dr. pr. **Gheorghe POPA**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.univ.dr. **Silviu CERNA**, Universitatea de Vest din Timișoara

Prof.univ.dr. **Vasile COCRIȘ**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.univ.dr. **Valeriu COSTE**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.univ.dr. **Nicolae DARDAC**, Academia de Studii Economice din București

Prof.univ.dr. **Gheorghe VOINEA**, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Iași, 13 mai 2009